

Užitkové rostliny V

Vít Grulich

Zelenina

- Zdroj vitamínů a minerálních látek
- Sacharidy, bílkoviny, tuky
- Záleží na možnostech přepravy

Aizoaceae

- *Tetragonia expansa* – novozélandský špenát
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Od Japonska po Nový Zéland
  - Pěstování: mírný pás a subtropy
  - Užití: nať

Alliaceae

- *Allium ampeloprasum* - perlovka
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: mírný pás a subtropy
  - Užití: cibule

Alliaceae

- *Allium cepa* - cibule
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: Střední Asie
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: cibule

Alliaceae

- *Allium fistulosum* - ošlejch
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: Čína
  - Pěstování: mírný pás
  - Užití: listy

Alliaceae

- *Allium porrum* - pór
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: mírný pás a subtropy
  - Užití: báze rostlin

Alliaceae

- *Allium salota* - šalotka
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: Blízký východ
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: cibule

Alliaceae

- *Allium sativum* - česnek
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: Střední Asie
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: cibule

Alliaceae

- *Allium schoenoprasum* - pažitka
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: Mírný pás s. polokoule
  - Pěstování: mírný pás
  - Užití: listy

Amaranthaceae

- *Beta vulgaris* – řepa, mangold
  - Dvouletá bylina
  - Původ: Evropa
  - Pěstování: mírný pás a subtropy
  - Užití: bulva, řapíky

Amaranthaceae

- *Spinacia oleracea* - špenát
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Přední Asie
  - Pěstování: mírný pás a subtropy
  - Užití: nať

Foto: Arne Anderberg

Foto: Arne Anderberg

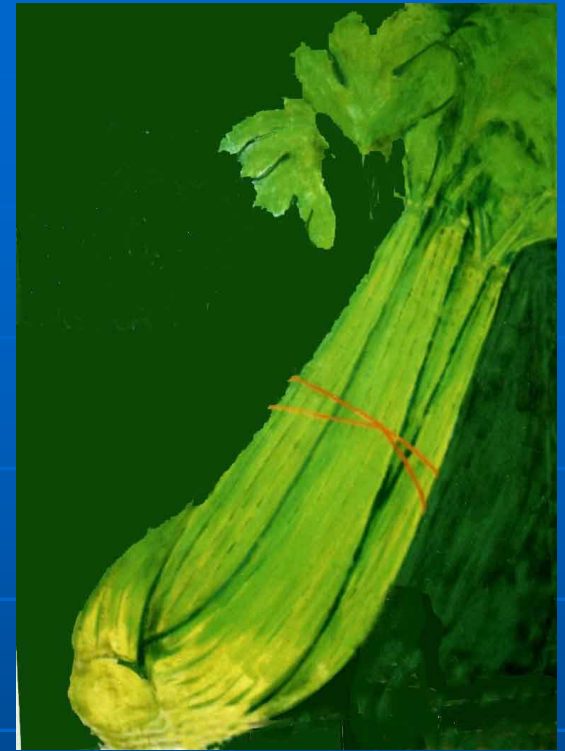
Apiaceae

- *Anthriscus cerefolium* - kerblík
  - Jednoletá bylina
  - Původ: j. Evropa
  - Pěstování: mírný pás a subtropy
  - Užití: nať

Apiaceae

- *Apium graveolens* - celer
  - Dvouletá bylina
  - Původ: Evropa a Blízký východ
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: bulva, řapíky, listy

Apiaceae

- *Daucus carota* - mrkev
  - Dvouletá bylina
  - Původ: Evropa a Blízký východ
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: kořen

Photo by Alvin Diamond

Apiaceae

- *Foeniculum vulgare* var. *azoricum* - fenykl
  - Jednoletá nebo dvouletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: subtropy
  - Užití: řapíky

Apiaceae

- *Pastinaca sativa* - pastinák
  - Dvouletá až vytrvalá bylina
  - Původ: Evropa a stř. Asie
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: kořen

Apiaceae

- *Petroselinum crispum* - petržel
  - Dvouletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: kořen, listy

Asparagaceae

- *Asparagus officinalis* - chřest
  - Vytrvalá dvoudomá bylina
  - Původ: Evropa
  - Pěstování: mírný pás a subtropy
  - Užití: stonky

Asteraceae

- *Cichorium endivia* - endivie
  - Jednoletá nebo dvouletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: mírný pás a subtropy
  - Užití: listy

Asteraceae

- *Cichorium intybus* - čekanka
  - Jednoletá nebo dvouletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: mírný pás a subtropy
  - Užití: mladé výhony, listy

Asteraceae

- *Cynara cardunculus* - kard
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: subtropy
  - Užití: řapík

Asteraceae

- *Cynara scolymus* - artyčok
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: tropy a subtropy
  - Užití: úbory

Asteraceae

- *Lactuca sativa*
  - Jednoletá až dvouletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: listy

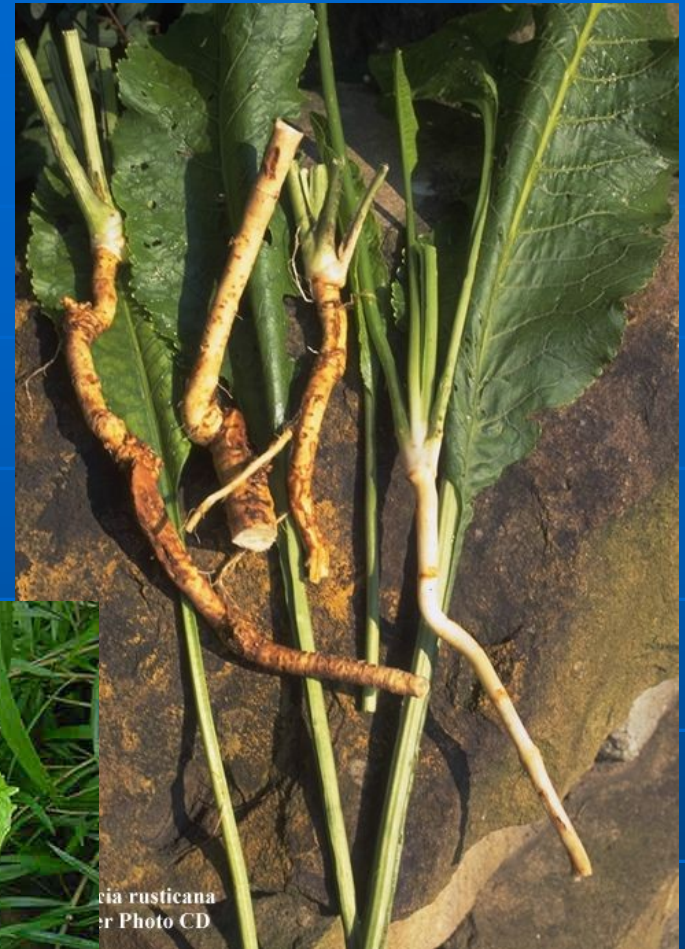

Foto: Arne Anderberg

Brassicaceae

- *Armoracia rusticana* - křen
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: jv. Evropa
  - Pěstování: mírný pás
  - Užití: kořen

Brassicaceae

- *Brassica chinensis* – čínské zelí
  - Jednoletá nebo dvouletá bylina
  - Původ: Čína
  - Pěstování: téměř celý svět
  - Užití: listy

Brassicaceae

- *Brassica napus* subsp. *rapifera* - tuřín
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: mírný pás
  - Užití: bulva

Brassicaceae

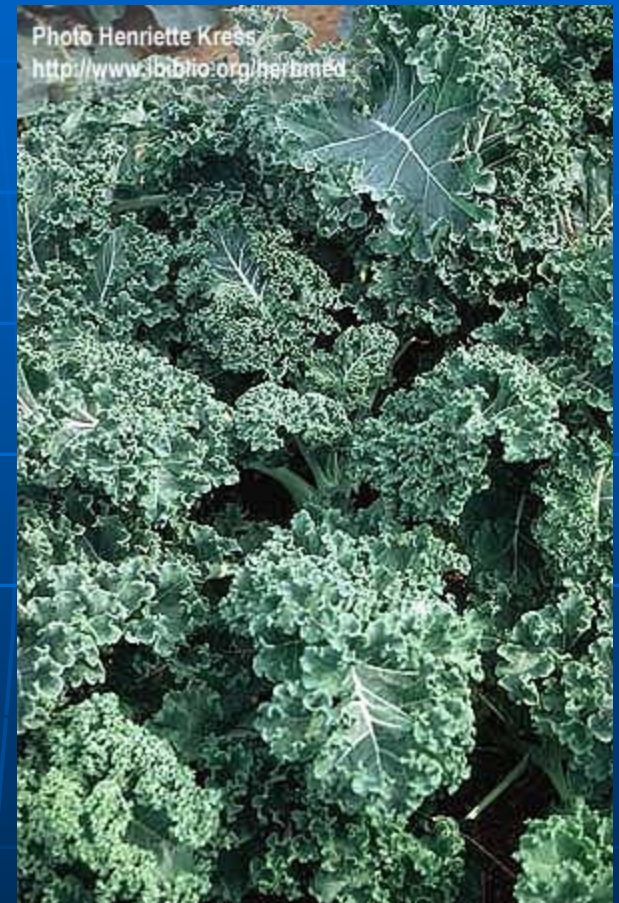
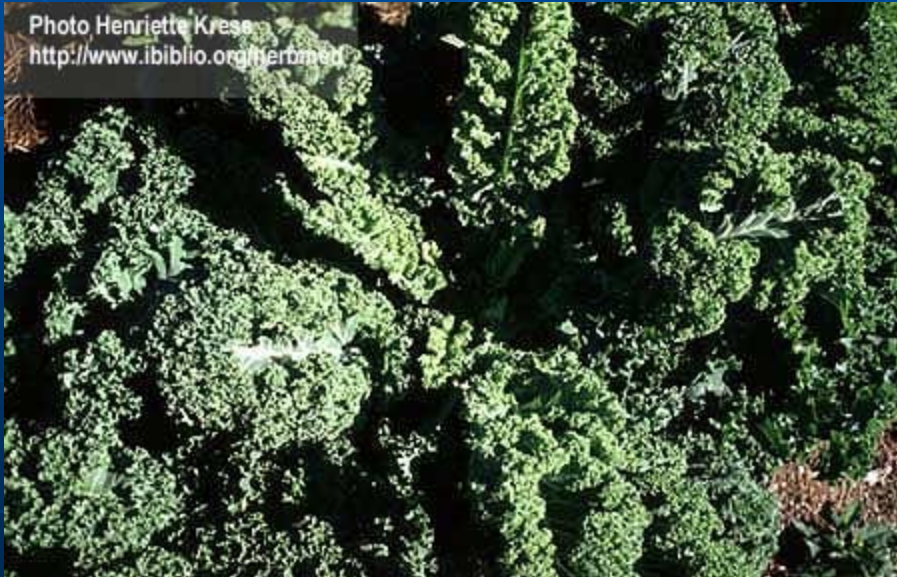
- *Brassica oleracea* – brukev zelná
  - Dvouletá až víceletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: celý svět
  - Convar. fruticosa
    - Var. *gemmifera* – růžičková kapusta

Brassicaceae

- *Brassica oleracea* – brukev zelná
  - Dvouletá až víceletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: celý svět
    - Convar. *acephala*
      - Var. *sabelica* – kadeřávek

Brassicaceae

- *Brassica oleracea* – brukev zelná
  - Dvouletá až víceletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: celý svět
    - Convar. caulocarpa
      - Var. *gongylodes* - kedluben

Brassicaceae

- *Brassica oleracea* – brukev zelná
  - Dvouletá až víceletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: celý svět
    - Convar. *botrytis*
      - Var. *botrytis* - květák
      - Var. *italica* - brokolice

Brassicaceae

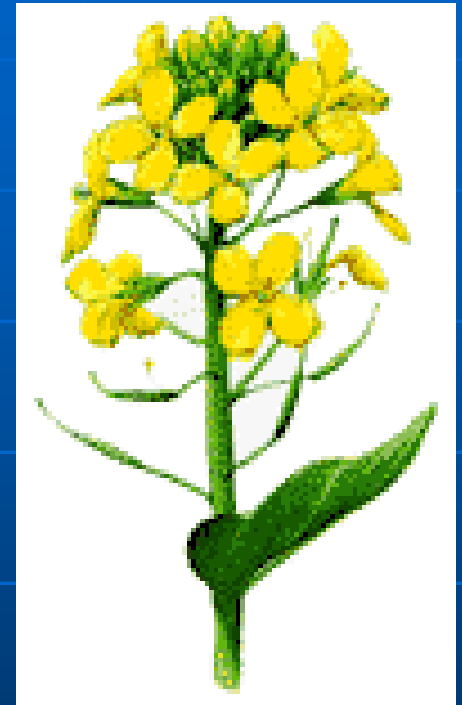
- *Brassica oleracea* – brukev zelná
  - Dvouletá až víceletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: celý svět
    - Convar. *capitata*
      - Var. *capitata* – zelí
      - Var. *sabauda* - kapusta

Brassicaceae

- *Brassica pekinensis* – pekinské zelí
  - Jednoletá bylina
  - Původ: s. Čína
  - Pěstování: mírný pás
  - Užití: listy

Brassicaceae

- *Brassica rapa* subsp. *rapa* - vodnice
  - Dvouletá nebo jednoletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: téměř celý svět
  - Užití: bulvy

Brassicaceae

- *Crambe maritima* - katrán
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: pobřeží Evropy
  - Pěstování: z. Evropa
  - Užití: řapíky

Brassicaceae

- *Eruca sativa* - roketa
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Středozeemí
  - Pěstování: mírný pás a subtropy
  - Užití: listy

Brassicaceae

- *Lepidium sativum* - řeřicha
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Blízký východ
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: nať

Brassicaceae

- *Nasturtium officinale* – vodní řeřicha
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: téměř kosmopolit
  - Pěstování: především mírný pás
  - Užití: nať

Brassicaceae

- *Raphanus sativus* - ředkev
  - Jednoletá až dvouletá bylina
  - Původ: Od Středozeví po jv. Asii
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: bulvy

Cucurbitaceae

- *Cucumis sativa* - okurka
  - Jednoletá bylina
  - Původ: asi Indie
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: plody

Cucurbitaceae

- *Cucurbita ficifolia* - dýně
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Mexiko
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: plody, semena

Cucurbitaceae

- *Cucurbita maxima* - dýně
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Mexiko
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: plody

ght P. Latham

Cucurbitaceae

- *Cucurbita moschata* - dýně
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Mexiko
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: plody

Cucurbitaceae

- *Cucurbita pepo* - dýně
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Mexiko
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: plody

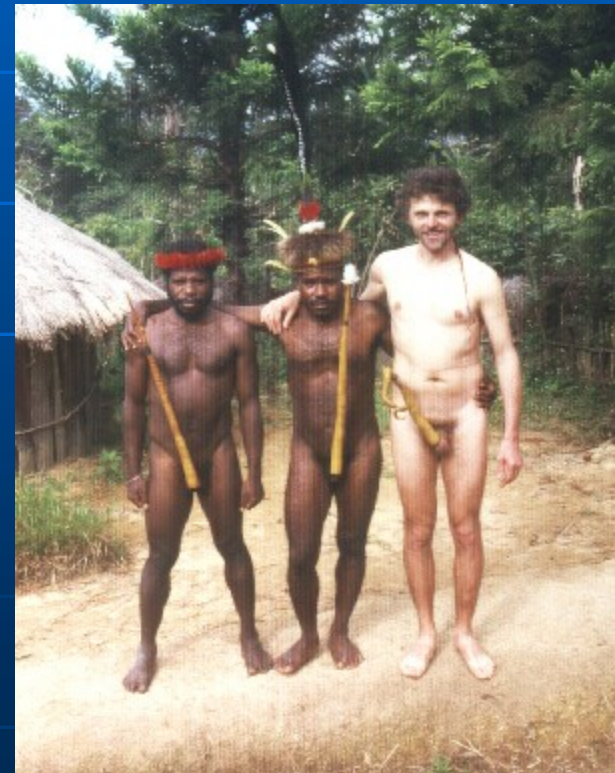
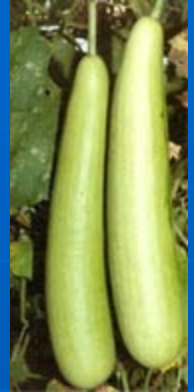
Copyright 2002 Benny Møller Jensen
www.bennyskaktus.dk

Cucurbitaceae

- *Lagenaria siceraria* – lagenárie (indická okurka)
  - Jednoletá bylina
  - Původ: j. Asie
  - Pěstování: tropy a subtropy
  - Užití: mladé plody

Cucurbitaceae

- *Luffa cylindrica* -lufa
  - Jednoletá bylina
  - Původ: jv. Asie
  - Pěstování: tropy a subtropy
  - Užití: mladé plody

Cucurbitaceae

- *Momordica charantia* – hořká okurka
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Indie
  - Pěstování: tropy a subtropy
  - Užití: mladé plody

Cucurbitaceae

- *Sechium edule* - čajot
  - Víceletá bylina
  - Původ: Mexiko
  - Pěstování: tropy a subtropy
  - Užití: plody

Malvaceae

- *Abelmoschus esculentus* - okra
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Indie
  - Pěstování: tropy a subtropy
  - Užití: mladé tobolky

Poaceae

■ *Bambusa* - bambus

- Vytrvalá bylina
- Původ: v. Asie
- Pěstování: tropy a subtropy
- Užití: mladé výhony
- Zejména: *Arundinaria*, *Sasa*, *Melocanna*

Polygonaceae

- *Rheum rhabarbarum* - rebarbora
  - Vytrvalá bylina
  - Původ: sv. Asie
  - Pěstování: mírný pás
  - Užití: řapíky

Foto: Anna-Lena Anderberg

Foto: Anna-Lena Anderberg

Solanaceae

- *Capsicum annuum* - paprika
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Střední Amerika
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: plody

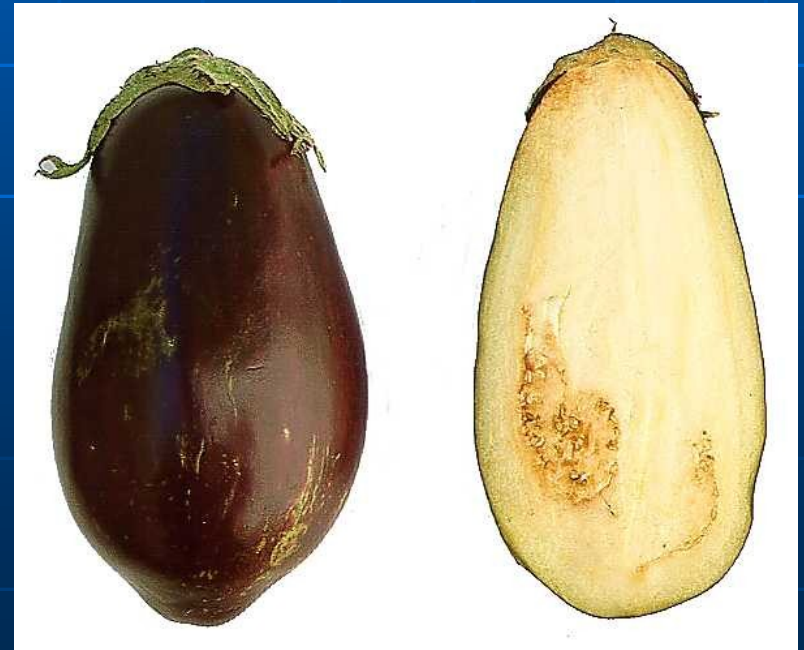
Solanaceae

- *Lycopersicon esculentum* - rajče
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Stř. a J. Amerika
  - Pěstování: celý svět
  - Užití: plody

Solanaceae

- *Solanum melongena* - baklažán
  - Jednoletá bylina
  - Původ: tropy Afriky a Asie
  - Pěstování: od tropů do mírného pásu
  - Užití: plody

Valerianaceae

- *Valerianella locusta* - polníček
  - Jednoletá bylina
  - Původ: Evropa
  - Pěstování: mírný pás
  - Užití: listy

Houby

- Zdroj bílkovin, vitamínů a minerálních látek
- Chuťová korigens
- Někdy halucinogenní účinky
- Nejvíce *Basidiomycetes*
- Místa sbírány (stř. a v. Evropa)
- Často pěstovány, zejména saprotrofní

Agaricus

- *Agaricus bisporus*, *A. hortensis*
- Pěstování po celém světě
  - Na humusu

Hirneola auricula-judae

- Pěstování ve v. Asii
  - Na špalcích

Lentinus elodes - shi-take

- Pěstování ve v. Asii
  - Na špalcích

Pleurotus ostreatus

- Pěstování na celém světě
  - Na špalcích

Stropharia rugosoannulata

- Pěstování na celém světě
  - Na slámě

